

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 6 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja), Antano Simišio ir Agnės Tiknūtės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Pajūrio grindys“ kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. liepos 7 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės mažosios bendrijos „Vakaro mozaika“ ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Pajūrio grindys“ dėl nuostolių atlyginimo, trečiasis asmuo, nepareikšiantis savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Išskirtinio būsto statyba“.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių įrodinėjimo naštos paskirstymą pirkėjui įsigijus netinkamos kokybės prekę, jo teisių gynimo būdus ir ieškinio senatį, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė MB „Vakaro mozaika“ ieškiniu prašė priteisti iš atsakovės UAB „Pajūrio grindys“ 3868,48 Eur skolą, 6 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškinyje nurodė, kad UAB „Išskirtinio būsto statyba“ (pradinė kreditorė) pirkė iš atsakovės UAB „Pajūrio grindys“ PVC grindų dangą, šią montavo Palangos Stasio Vainiūno meno mokykloje. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykla 2019 m. lapkričio 8 d. kreipėsi į Palangos miesto savivaldybės administraciją dėl garantinių laikotarpiu išaiškėjusių mokyklos Dailės skyriaus grindų dangos defektų. Komisija, susidedanti iš statytojų ir rangovų atstovų 2020 m. sausio 9 d. nustatė, kad grindų dangą pakeitė spalvą skirtinguose segmentuose ir tapo skirtingų atspalvių, kampuose bei sujungimo vietose sutrūkinėjo. Komisija padarė išvadą, kad būtina pašalinti nustatytus defektus ir visą grindų dangą būtina perkloti. Pradinė kreditorė UAB „Išskirtinio būsto statyba“ 2020 m. liepos 10 d. pateikė pretenziją atsakovei, prašė pašalinti nustatytus trūkumus akte nurodytais terminais, tačiau atsakovė trūkumų nepašalino. Trūkumus pašalino pradinė kreditorė ir tai kainavo 3868,48 Eur. Ieškovė nurodė, kad ši suma, kaip patirtų nuostolių atlyginimas, pagal civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas turėtų būti priteista iš atsakovės.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Klaipėdos apylinkės teismas 2022 m. kovo 21 d. sprendimu ieškinį tenkino ir priteisė ieškovei MB „Vakaro mozaika“ iš atsakovės UAB „Pajūrio grindys“ 3868,48 Eur skolą, 6 procentų dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 1587 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Teismas nustatė, kad 2018 m. liepos 26 d. UAB „Išskirtinio būsto statyba“ iš atsakovės pirkė PVC homogeninę grindų dangą Fortis FOG“ už 1300 Eur. Trečiasis asmuo UAB „Išskirtinio būsto statyba“ meno mokykloje vykdė remonto darbus, kurių vienas iš etapų – grindų dengimas specialia danga. UAB „Išskirtinio būsto statyba“ suklojo dangą, darbai buvo perduoti 2018 m. spalio 11 d. darbų perdavimo-priėmimo akto, darbus priėmė kvalifikuotas asmuo – statybos techninės priežiūros profesionalas. Teismas nenustatė pagrindo abejoti liudytojo A. M. parodymais, jog jis, priimdamas darbus, būtų pastebėjęs faktą, jei grindų dangą būtų buvusi sudėta netinkamai. Pažymėta, kad remonto darbus, tarp jų ir grindų dengimą specialia danga, UAB „Išskirtinio būsto statyba“ atliko ne pirmą kartą. Teismas taip pat nustatė, kad UAB „Išskirtinio būsto statyba“, vykdydama savo, kaip rangovės, pareigas, savo sąskaita ištaisė 2020 m. sausio 9 d. Palangos Stasio Vainiūno meno mokyklos Dailės skyriaus paprastojo remonto darbų defektų nustatymo garantinių laikotarpiu akte komisijos nustatytus defektus.
6. Teismas pripažino, kad atsakovės pozicija, jog trūkumų atsirado dėl UAB „Išskirtinio būsto statyba“ nekokybiško darbo įrengiant grindis, nepagrįsta jokiais įrodymais. Nustatyta, kad dalis specialios grindų dangos, pirkta iš atsakovės, naudojant neprarado kokybės, buvo gera, o dalis dangos pakeitė spalvą, sutrūkinėjo kampai ir kt. Teismas pažymėjo, kad negalima neginčijamai pripažinti, jog spalva pakito dėl netinkamo ir nekokybiško grindų dangos klojimo, ir pripažino, kad labiau tikėtina ieškovės versija, jog grindų dangą pakeitė spalvą dėl netinkamos kokybės. Įvertinęs liudytojo A. U. ir liudytojo A. M. parodymus ir liudytojų suinteresuotumą bylos baigtimi, teismas labiau tikėtinais pripažino A. M. parodymus, kad jis, priimdamas darbus, kaip statybos techninis priežiūrėtojas nematė grindų klojimo darbų trūkumų. Teismas įvertino ir tai, kad šis liudytojas nėra nė vienos iš šalių darbuotojas ir nėra suinteresuotas teikti ieškovę s versiją patvirtinančius parodymus.

7. Teismas pažymėjo, kad realizuodama prekes atsakovė netaikė jokių prekių kokybės patikros taisyklių, todėl negali būti garantuota dėl prekių kokybės, dėl to pripažino, jog tuo pasireiškė bendro pobūdžio atsargumo ir rūpestingumo pareigos pažeidimas. Teismas nustatė, kad UAB „Išskirtinio būsto statyba“ siekė bendradarbiauti su atsakove, tačiau, jai nereagavus (nors buvo atvykusi į objektą ir matė rezultatus), UAB „Išskirtinio būsto statyba“ pati buvo priversta imtis grindų perklojimo darbų. Darbų trūkumų šalinimas kainavo 3868,48Eur, juos, kaip patirtų nuostolių atlyginimą, teismas priteisė iš atsakovės. Teismas nustatė, kad atsakovė pažeidė bendro pobūdžio atsargumo ir rūpestingumo pareigą, to pakanka kaltei ir neteisėtiems veiksams, kaip civilinės atsakomybės sąlygoms, konstatuoti.
8. Teismas atmetė atsakovės reikalavinį taikyti ieškinio senaties terminą. Teismas nustatė, kad ieškovė apie savo teisės pažeidimą sužinojo po to, kai gavo iš užsakovės Palangos Stasio Vainiūno meno mokyklos 2020 m. sausio 9 d. paprastojo remonto darbų defektų nustatymo garantiniu laikotarpiu aktą. Nustatęs, kad iš atsakovės prašoma priteisti atlyginimą nuostolių pagal civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas, teismas konstatavo, kad taikomas iki 2022 m. sausio 1 d. galiojusio Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir [CK](#)) 1.125 straipsnio 8 dalyje nustatytas 3 metų terminas, kuris nebuvo ir nėra pasibaigęs.
9. Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal atsakovės UAB „Pajūrio grindys“ apeliacinį skundą, 2022 m. liepos 7 d. nutartimi Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 21 d. sprendimą paliko nepakeistą.
10. Kolegija nurodė, kad ieškovė pareiškė reikalavinį atsakovei dėl civilinės atsakomybės taikymo ir nuostolių atlyginimo. Nors atsakovė teigia, kad ieškinio reikalavimai keliami iš pirkimo–pardavimo sutarties, tačiau ieškovės reikalavimas yra nukreiptas ne į nekokybišką grindų dangą, kaip parduotas prekes, o į nuostolių atsiradusių dėl netinkamos kokybės grindų dangos, atlyginimą. Atsizvelgdama į tai kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog nagrinėjamu atveju ieškovės ieškinio reikalavimui taikytina ieškinio pareiškimo metu galiojusios redakcijos [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalis ir joje nustatytas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas. Kolegija pažymėjo, kad atsakovės argumentai, jog ieškovės teisė į ieškinį atsirado 2019 m. gruodžio 17 d., kai atsakovė atsisakė vykdyti ieškovės reikalavimus dėl prekių neatitikties kokybės reikalavimams, atmetini kaip neturintys teisinės reikšmės, kadangi nepaneigia pirmosios instancijos teismo išvados, jog nurodytas ieškinio senaties terminas nėra praleistas, teisėtumo ir pagrįstumo.
11. Kolegija pažymėjo, jog byloje nėra ginčo dėl to, kad UAB „Išskirtinio būsto statyba“ remonto darbams objekte atlikti naudojo iš atsakovės įsigytą grindų dangą. Defektų nustatymo akto duomenys patvirtina aplinkybę, kad buvo nustatyti įrengtos grindų dangos defektai – grindų danga pakeitė spalvą ir tapo skirtingų atspalvių, kampuose bei sujungimo vietose sutrukinėjo. Teisėjų kolegija nenustatė pagrindo pripažinti, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė įrodinėjimo pareigos paskirstymo, įrodymų tyrimo ir vertinimo taisykles – pirmosios instancijos teismas įvertino tiek ieškovės nurodytus jos reikalavimų pagrindą sudarančius argumentus, tiek atsakovės atsikirtimų argumentus, tyrė abiejų šalių byloje pateiktus įrodymus ir įvertino jų visumą.
12. Kolegija nurodė, kad atsakovė, gavusi iš ieškovės informaciją dėl grindų dangos trūkumų, turėjo galimybę ir pakankamai laiko apžūrėti ir įvertinti grindų dangą, užfiksuoti nustatytas aplinkybes, pasirūpinti tinkamų įrodymų surinkimu, tačiau šių veiksmų neatliko, todėl nėra pagrindo taikyti *contra spoliatorem* prezumpcijos – pati atsakovė nebuvo pakankamai rūpestinga rūpindamasi įrodymų surinkimu. Byloje nesant įrodytai aplinkybei, jog ginčo grindų dangos spalva pakito dėl netinkamo ir nekokybiško grindų dangos klojimo, byloje esančių įrodymų visuma sudaro pagrindą padaryti labiau tikėtiną išvadą, jog grindų danga pakeitė spalvą dėl netinkamos kokybės. Atsakovė priešingų aplinkybių, jog ginčo prekės buvo kokybiškos, neįrodė. Byloje nustatyta, kad UAB „Išskirtinio būsto statyba“ visiškai pašalino nustatytus defektus, tokie darbai kainavo 3868,48 Eur. Taigi ieškovė dėl atsakovės parduotų netinkamos kokybės prekių (grindų dangos) ir vengimo ištaisyti prekių trūkumus patyrė nuostolių. Atsakovė neginčijo ieškovės ieškinyje nurodytų nuostolių fakto ir dydžio.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Kasaciniu skundu atsakovė UAB „Pajūrio grindys“ prašo panaikinti Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 21 d. sprendimą ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. liepos 7 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 13.1. Ieškovei nebuvo kliūčių gintis naudojant specialiuosius teisių gynimo būdus ([CK](#) 6.334 straipsnis), tačiau ji tokia teise nesinaudojo. Ieškovė, kildindama savo nuostolius iš ginčo prekių trūkumų, negalėjo naudotis nuostolių atlyginimo institutu, o turėjo kreiptis į teismą pasirinkusi vieną iš [CK](#) 6.334 straipsnyje įtvirtintų teisių gynimo būdų. Reikšdama reikalavinį dėl nuostolių atlyginimo ieškovė sąmoningai išvengė teisinio reglamentavimo dėl ieškinio senaties taikymo.
 - 13.2. Byloje neįrodyta, kad grindų danga buvo nekokybiška. Byloje yra tik neaiškos komisijos 2020 m. sausio 9 d. aktas, kuriame nurodoma, kad grindų danga skirtinguose segmentuose tapo skirtingų atspalvių, tačiau nenustatinėtos spalvos pakeitimo priežastys, komisijoje nėra nė vieno specialiu žinių turinčio asmens (neskaiciuojant ieškovės atstovo), nenurodytas priežastinis ryšys, nevertintos atsakovės pastabos dėl netinkamo grindų paklojimo.
 - 13.3. Dėl to, kad ieškovė sunaikino tariamai nekokybišką grindų dangą, atsakovė neturėjo galimybės atlikti ekspertinio tyrimo ir įrodyti, kad grindų dangos kokybė buvo tinkama.
14. Ieškovė MB „Vakaro mozaika“ prašo kasacinį skundą atmesti ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. liepos 7 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
 - 14.1. Ieškovė turėjo teisę pasirinkti savo teisių gynimo būdą ir kreiptis į teismą dėl nuostolių atlygimo bendraisiais civilinės atsakomybės taikymo pagrindais.
 - 14.2. Defektų nustatymo akto duomenys nėra nuginčyti, todėl labiau tikėtina, kad grindų danga pakeitė spalvą dėl netinkamos kokybės.
 - 14.3. Atsakovės argumentai dėl įrodinėjimo pareigos paskirstymo ir dėl galimybės prisiteisti nuostolių atlyginimą, kai ginčo prekės nebeliko, nepaneigia teismų padarytų išvadų.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl įrodinėjimo naštos paskirstymo, pirkėjui įsigijus netinkamos kokybės daiktą

15. Pirkimo–pardavimo sutartimi viena šalis (pardavėjas) įsipareigoja perduoti daiktą (prekę) kitai šaliai (pirkėjui) nuosavybės ar patikėjimo teise, o pirkėjas įsipareigoja priimti daiktą (prekę) ir sumokėti už jį nustatytą pinigų sumą (kainą) ([CK 6.305 straipsnio](#) 1 dalis).
16. Pardavėjas pagal pirkimo–pardavimo sutartį privalo perduoti daiktus pirkėjui ir patvirtinti nuosavybės teisę į daiktus bei jų kokybę ([CK 6.317 straipsnio](#) 1 dalis). Šios pardavėjo pareigos įgyvendinimo užtikrinimo tikslu įstatymas įtvirtina įstatymo garantiją: pardavėjo garantija (patvirtinimas) dėl daiktų nuosavybės teisės ir jų kokybės yra, nepaisant to, ar tokia garantija pirkimo–pardavimo sutartyje nustatyta, ar ne ([CK 6.317 straipsnio](#) 2 dalis). [CK 6.317](#) straipsnyje įtvirtinta garantija pagal įstatymą – esminė pardavėjo pareiga pirkimo–pardavimo santykiuose, galiojanti visais atvejais nepriklausomai nuo to, ar šalys ją įvardijo sutarties sąlygose.
17. Pagal [CK 6.333 straipsnio](#) 1 dalį, pardavėjas laikomas nepažeidusiu įstatyme nustatytos garantijos pareigų, jeigu perduoti daiktai atitinka pirkimo–pardavimo sutarties sąlygas bei daiktų kokybę nustatančių dokumentų reikalavimus; pardavėjas atsako už daiktų trūkumus, jeigu pirkėjas įrodo, kad jie atsirado iki daiktų perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daiktų perdavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-203-469/2019](#), 23 punktas). Taigi garantijos pagal įstatymą atveju pirkėjas įrodo, kad perduoti daiktų trūkumų faktą, t. y. kad daiktai neatitinka sutartyje nustatytą kokybę, kiekio ar kitų kriterijų, o jei sutartyje nurodymų nėra – įprastų reikalavimų ([CK 6.327 straipsnio](#) 1 dalis), ir faktą, kad daikto trūkumai atsirado iki daiktų perdavimo arba dėl priežasčių, atsiradusių iki daiktų perdavimo ([CK 6.333 straipsnio](#) 1 dalis).
18. Pardavėjo pareigos perduoti tinkamos kokybės daiktus įvykdymas vertinamas kitaip, be kita ko, įrodinėjimo našta pasikeičia pirkėjo naudai, tais atvejais, kai įstatyme ar sutartyje *expressis verbis* (tiesiogiai) nustatyta pardavėjo pareiga garantuoti pirkėjui, kad daiktai atitinka sutarties sąlygas ir kad sutarties sudarymo metu nėra paslėptų daiktų trūkumų ([CK 6.333 straipsnio](#) 2 dalis); tokiu atveju, kai pardavėjas tiesiogiai garantuoja daiktų kokybę (sutarčinė garantija), jis atsako už daiktų trūkumus, jeigu neįrodo, kad šie atsirado po daiktų perdavimo pirkėjui dėl pirkėjo netinkamo daikto naudojimo ar saugojimo arba dėl trečiųjų asmenų kaltės ar dėl nenugalimos jėgos ([CK 6.333 straipsnio](#) 3 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-203-469/2019](#), 24 punktas). Taigi tiesioginės pardavėjo garantijos atveju pirkėjas įrodo, kad daiktų trūkumų faktą, t. y. kad daiktai neatitinka sutartyje nustatytą kokybę, kiekio ar kitų kriterijų, o jei sutartyje nurodymų nėra – įprastų reikalavimų ([CK 6.327 straipsnio](#) 1 dalis), o pardavėjas – kad daikto trūkumai atsirado po daiktų perdavimo pirkėjui dėl to, kad pirkėjas pažeidė daikto naudojimo ar saugojimo taisykles, arba dėl trečiųjų asmenų kaltės ar nenugalimos jėgos ([CK 6.333 straipsnio](#) 3 dalis).
19. Nagrinėjamu atveju pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nusprendė, kad byloje įrodytas daikto (grindų dangos) trūkumų faktas. Teismai pažymėjo, kad atsakovė neįrodė, jog daikto, t. y. grindų dangos, trūkumai atsirado dėl netinkamo jos suklojimo, todėl labiau tikėtina, kad ieškovei buvo perduotas kokybės reikalavimų neatitinkantis daiktas.
20. Atsakovė kasaciniu skundu nurodo, kad teismai netinkamai paskirstė įrodinėjimo našta, nes būtent ieškovei turėjo įrodyti daikto trūkumų faktą. Ieškovei sunaikinus ginčo grindų dangą, buvo apribotos atsakovės galimybės įrodinėti priešingai.
21. Nagrinėjamu atveju ieškinio faktinis pagrindas patvirtina, kad ieškovės reikalavimas grindžiamas pardavėjo garantija pagal įstatymą, o ne sutartį. Teismai nustatė daikto, t. y. grindų dangos, trūkumų faktą, tačiau, minėta, nusprendė, kad atsakovė neįrodė, jog daikto trūkumai atsirado dėl netinkamo grindų suklojimo. Teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentu, kad ši teismų išvada padaryta netinkamai paskirsčius įrodinėjimo našta ir nukrypus nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos.
22. Pirmiau minėta, kad garantijos pagal įstatymą atveju pirkėjas įrodo, kad daikto trūkumų faktą, bet ir tai, kad trūkumai egzistavo daikto perdavimo metu (iki daikto perdavimo) arba atsirado dėl priežasčių, buvusių iki daikto perdavimo momento. Įrodinėjimo našta dėl antrosios aplinkybės pasikeičia pirkėjo naudai sutartinės garantijos atveju, t. y. pirkėjui tokiu atveju pakanka įrodyti daikto trūkumų faktą, o pardavėjas turi įrodyti, kad daikto trūkumai atsirado dėl pirkėjo ar trečiųjų asmenų kaltės (netinkamo naudojimo) ar nenugalimos jėgos. Šiuo atveju teismai garantijos pagal įstatymą atveju taikė sutartinės garantijos įrodinėjimo naštos paskirstymo taisykles, todėl nepagrįstai konstatavo, kad būtent atsakovė turėjo įrodyti, jog trūkumai atsirado dėl ieškovės kaltės (netinkamo grindų suklojimo). Atkreiptinas dėmesys, kad teismai nenustatė faktinių aplinkybių, patvirtinančių grindų dangos trūkumų egzistavimo faktą daikto perdavimo ieškovei metu, taip pat nenustatė, kad trūkumai atsirado dėl priežasčių, buvusių iki daikto perdavimo. Teismų išvada, kad atsakovė nepaneigė šių aplinkybių, yra teisiskai nepagrįsta, nes, minėta, būtent ieškovei visų pirma turėjo šias aplinkybes įrodyti.
23. Nagrinėjamu atveju taip pat nustatyta, kad ginčo objektas – grindų danga nėra išlikęs, nes ieškovei ši grindų danga sunaikino. Atitinkamai, ieškovei įrodžius tik grindų dangos trūkumų faktą ir neįrodžius, kad šie trūkumai ar juos lėmusios priežastys egzistavo daikto perdavimo ieškovei metu, ginčo objektą sunaikinus, nebėra galimybės įrodyti antrąją aplinkybę, t. y. kad grindų dangos trūkumai egzistavo perdavimo metu ir (ar) atsirado dėl priežasčių, buvusių iki daikto perdavimo momento. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad ieškovei šios aplinkybės neįrodė ([CPK 182](#) straipsnis).

Dėl specialiųjų ir bendrųjų pirkėjo teisių gynimo būdų pirkėjui įsigijus netinkamos kokybės daiktą

24. Pirkėjo teisių gynimo būdai, įsigijus netinkamos kokybės daiktą, nustatyti [CK 6.334](#) straipsnyje. Jeigu perduotas daiktas neatitinka kokybės reikalavimų ir pardavėjas su pirkėju neaptarė jo trūkumų, tai nusipirkęs netinkamos kokybės daiktą pirkėjas turi teisę savo pasirinkimu pareiklauti: 1) kad daiktas, sutartyje apibūdintas pagal rūšį, būtų pakeistas tinkamos kokybės daiktu, išskyrus atvejus, kai trūkumai yra nedideli arba jie atsirado dėl pirkėjo kaltės; 2) kad būtų atitinkamai sumažinta pirkimo kaina; 3) kad pardavėjas neatlygintinai per protingą terminą pašalintų daikto trūkumus arba atlygintų pirkėjo išlaidas jiems ištaisyti, jei trūkumus įmanoma pašalinti; 4) grąžinti sumokėtą kainą ir atsisakyti sutarties, kai netinkamos kokybės daikto pardavimas yra esminis sutarties pažeidimas ([CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalis).
25. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pirkėjo, kuriam perduotas netinkamos kokybės daiktas, galimybę pasinaudoti įstatyme nustatytais teisėmis įstatymų leidėjas susiejo su daikto trūkumų pobūdžiu, todėl sprendžiant, ar pirkėjo pasirinktas jo pažeistų teisių gynimo būdas yra tinkamas, svarbu įvertinti, kada išryškėjo daikto trūkumai, dėl kokių priežasčių šie trūkumai galėjo susidaryti, ar galima daiktu naudotis nepašalinus jo trūkumų, ar tuos trūkumus įmanoma pašalinti už proporcingą kainą per protingą terminą, ar trūkumai yra esminiai. Taip pat svarbu atsižvelgti ir į sandorio šalį, nes, vienai iš sandorio šalių esant vartotoja, jai taikoma didesnė apsauga, t. y. suteikiama didesnė galimybė rinktis vieną iš jau aptartų jos pažeistų teisių gynimo būdų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. kovo 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-142-687/2015](#)). Taigi kurio nors iš aptariamoje teisės normoje išvardytų pirkėjo teisių gynimo būdų pasirinkimas turi būti proporcingas priemonė, skirta pirkėjo dėl daikto kokybės trūkumų patirtiems praradimams kompensuoti, taikoma atsižvelgiant į kokybės trūkumų mastą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-505-686/2016](#), 31 punktas; 2019 m. birželio 5 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-212-611/2019](#), 35 punktas).
26. Be kita ko, tais atvejais, kai perduotas daiktas neatitinka jam taikytinų įprastų ar sutartyje nustatytų kokybės reikalavimų, pirkėjas gali ginti savo pažeistas teises ne tik [CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytais (specialiaisiais), bet ir bendraisiais teisių gynimo būdais, pvz., reikalauti atlyginti nuostolius (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. lapkričio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-455/2010](#); 2017 m. spalio 31 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-373-701/2017](#)). Pardavėjo atsakomybė pagal [CK 6.334](#) straipsnį yra griežtoji, t. y. pardavėjas už netinkamos kokybės daikto pardavimą atsako be kaltės. Bendrieji teisių gynimo būdai taikomi tik subsidiariai, t. y. kai pirkėjo pažeistos teisės negali būti apgintos taikant specialiuosius gynybos būdus, tokiu atveju pardavėjo pareiga atlyginti pirkėjo nuostolius grindžiama bendrosiomis

civilinės atsakomybės teisės normomis ([CK 6.245–6.255 straipsniai](#)), reikalaujančiomis nustatyti pardavėjo neteisėtus veiksmus ir kaltę; tokiu atveju pardavėjas gali nušalinti reikalavimą dėl nuostolių dėl parduotų daiktų trūkumų atlyginimo, jeigu įrodo, kad parduodamas daiktą jis buvo pakankamai rūpestingas ir apdairus įsitikindamas, kad daiktas neturi kokybės trūkumų (žr. pagal analogiją Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-63-969/2017 33 punktas; 2019 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-203-469/2019](#) 27 punktas).

27. Specialieji teisių gynimo būdai, nustatyti [CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 1 ir 3 punktuose, yra nukreipti į daikto kokybės atkūrimą, o to paties straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyti teisių gynimo būdų kompensuojamas netinkamos kokybės daikto ekonominės vertės sumažėjimas. Tais atvejais, kai daikto kokybės trūkumas yra esminis sutarties pažeidimas, yra galimas sutarties atsisakymas ([CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktas). Šis teisių gynimo būdas nukreiptas į sutartinio santykio nutraukimą ir pagal sutartį už daiktą sumokėtų pinigų grąžinimą. Tuo tarpu bendrieji teisių gynimo būdai nukreipti į nuostolio, kuris atsirado pardavėjui pažeidus pareigą perduoti tinkamos kokybės daiktą, kompensavimą.
28. Byloje nustatyta, kad ginčo grindų dangą ieškovė (pradinė kreditorė) iš atsakovės įsigijo už 1300 Eur. Byloje nekilo ginčo dėl to, kad daikto (grindų dangos) trūkumų pobūdis buvo esminis, dėl to kilo poreikis pakeisti grindų dangą nauja. Ieškovė, reikšdama reikalavimą dėl nuostolių atlyginimo, nurodė, kad perkiodama (keisdama) grindų dangą naują patyrė šias išlaidas: (i) pagal 2020 m. liepos 29 d. PVM sąskaitą faktūrą – 1439,90 Eur (su PVM) už naują grindų dangą, 261,36 Eur (su PVM) už klijus, 60,50 Eur (su PVM) už jungimojuostą; (ii) pagal 2020 m. rugsėjo 7 d. PVM sąskaitą faktūrą – 522,72 Eur (su PVM) už klijus; (iii) pagal 2020 m. rugpjūčio 31 d. sąskaitą faktūrą – 1584 Eur už dangos klojimą.
29. Kasaciniu skundu pažymima, kad nagrinėjamu atveju ieškovės teisės turėjo būti ginamos taikant specialiuosius pirkėjo teisių gynimo būdus ([CK 6.334 straipsnis](#)), nes reiškiant reikalavimą bendraisiais civilinės atsakomybės pagrindais buvo išvengta sutrumpinto [CK 1.125 straipsnio](#) 5 dalies 2 punkte (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatyto šešių mėnesių ieškinio senaties termino taikymo reikalavimams dėl daikto kokybės trūkumų pareikšti.
30. Kasacinio teismo praktikoje yra ne kartą pažymėta, kad materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus bylos šalių ginčas, kvalifikavimas yra teismo prerogatyva (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-371-701/2019](#), 40–41 punktai). Teismas, įgyvendindamas šią savo išimtinę teisę, tiksliau – netgi pareigą, nėra saistomas šalių pateiktu ginčo materialiojo teisinio santykio kvalifikavimu – teismas savo nuožiūra parenka įstatymą, kuris turi būti taikomas sprendžiant šalių ginčą ([CPK 265 straipsnio](#) 1 dalis). Tinkamas įstatymo ginčui kvalifikuoti taikymas yra tiesiogiai įvardytas kaip vienas iš civilinio proceso tikslų (žr. [CPK 2 straipsnį](#)). Be to, priklausomai nuo materialiojo teisinio santykio, iš kurio yra kildinamas konkretus civilinis ginčas, skiriasi civilinių teisių gynimo būdai ir jų taikymo sąlygos, todėl tinkamas ginčo santykio teisinis kvalifikavimas kartu yra būtinoji ir kitų civilinio proceso tikslų – ginti asmenų, kurių materialiosios subjekcinės teisės ar įstatymų saugomi interesai pažeisti ar ginčijami, interesus ir kuo greičiau atkurti teisinę taiką tarp ginčo šalių – užtikrinimo sąlyga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. sausio 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-127-219/2020](#), 24 punktas).
31. Minėta, kad ieškovė ieškinio dalyku nurodė piniginio pobūdžio reikalavimą. Tačiau vien ta aplinkybė, kad ieškovė suformulavo piniginio pobūdžio reikalavimą, nelemia šio reikalavimo kvalifikavimo kaip reikalavimo dėl subsidaraus teisių gynimo būdo – nuostolių atlyginimo – taikymo.
32. Iš ieškovės pareiktų reikalavimų ir nurodytų faktinių aplinkybių matyti, kad ieškovė nereikalauja atkurti daikto kokybės. Todėl nėra pagrindo ieškovės reikalavimų teisiniu pagrindu laikyti [CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 1 ir 3 punktus ir taikyti juose nustatytus pirkėjo teisių gynimo būdus. Ieškovė taip pat nereikalauja kompensuoti ir netinkamos kokybės daikto ekonominės vertės sumažėjimo, todėl nėra pagrindo ieškovės reikalavimų teisiniu pagrindu laikyti [CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą ir taikyti jame nustatytą pirkėjo teisių gynimo būdą. Byloje nustatytos faktinės aplinkybės patvirtina, kad po telefoninio pokalbio atsakovė nepripažino daikto trūkumų fakto ir nesutiko netinkamos kokybės daikto pakeisti tinkamu ([CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas), o ieškovė (pradinė kreditorė) daiktą (grindų dangą) pakeitė savo iniciatyva ir lėšomis. Nors ieškovė nekelia reikalavimo nutraukti pirkimo–pardavimo sutartį ir grąžinti pagal sutartį už daiktą sumokėtą kainą, vis dėlto ieškovės reikalavimas kompensuoti kitos analogiškos prekės įsigijimo išlaidas savo esme sukuria analogišką ekonominį efektą. Atsižvelgiant į tai, šis ieškovės reikiamas reikalavimas kvalifikuotinas pagal [CK 6.334 straipsnio](#) 1 dalies 4 punktą, t. y. kaip sutarties atsisakymas ir reikalavimas grąžinti už daiktą sumokėtą kainą (1300 Eur), ir tik daikto kainą viršijančios ieškovės išlaidos pripažintinos nuostoliais pagal bendruosius civilinės atsakomybės pagrindus – šia reikalavimo dalimi siekiama ne susigrąžinti už prekę sumokėtą kainą, o yra siekiama gauti papildomai patirtų išlaidų perklojant grindų dangą atlyginimą (už klijus, juostą, perklojimo darbus). Tai, minėta, atitinka bendrąją nuostolių atlyginimo sampratą.

Dėl ieškinio senaties taikymo atsižvelgiant į pirkėjo pasirinktus teisių gynimo būdus, pirkėjui įsigijus netinkamos kokybės daiktą

33. Pirkėjo teisių gynimo būdų taikymui aktualūs ir [CK 6.338](#) straipsnyje nustatyti terminai pirkėjo pretenzijai dėl parduotų daiktų trūkumų pareikšti ir [CK 1.125](#) straipsnyje įtvirtinti ieškinio senaties terminai.
34. Pirkėjas turi teisę pareikšti reikalavimus dėl parduotų daiktų trūkumų, jeigu jie buvo nustatyti per [CK 6.338](#) straipsnyje nurodytus terminus; šie terminai taikomi, jeigu įstatyme ar sutartyje nenustatyta kitaip ([CK 6.338 straipsnio](#) 1 dalis). Terminai reikalavimams dėl parduotų daiktų pareikšti taikomi pagal tai, ar prekei buvo nustatytas kokybės garantijos ar tinkamumo naudoti terminas, ar tokie terminai nebuvo nustatyti. Jeigu kokybės garantijos ar tinkamumo terminas nenustatytas, įstatyme nustatyta kokybės garantija galioja dvejus metus ([CK 6.338 straipsnio](#) 2 ir 5 dalys).
35. [CK 6.338](#) straipsnyje nustatyti terminai nėra ieškinio senaties terminai. Ieškinio senaties terminas – tai įstatymų nustatytas laiko tarpas, per kurį asmuo gali apginti savo pažeistas teises pareikšdamas ieškinį ([CK 1.124 straipsnis](#)). Taigi ieškinio senaties terminai taikytini tada, kai pardavėjas nepatenkina pirkėjo pretenzijos ir pirkėjas kreipiasi į teismą, tuomet termino eiga skaičiuojama pagal [CK 1.127 straipsnio](#) taisykles. Ieškinio senaties terminas ieškiniui dėl parduoto daikto trūkumų pareikšti prasideda nuo to momento, kai pirkėjas gauna atsakymą, kuriuo pardavėjas atsisako tenkinti pirkėjo reikalavimą arba kai per pirkėjo nustatytą, o jeigu toks nenustatytas – per protinę terminą pardavėjas nepateikia jokie atsakymo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-638/2013](#)).
36. Reikalavimai teismui dėl parduotų daiktų trūkumų turi būti pareikšti per [CK 1.125 straipsnio](#) 5 dalies 2 punkte nustatytą sutrumpintą šešių mėnesių ieškinio senaties terminą (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.). Sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas taikomas reikalavimams dėl padarytos žalos atlyginimo, tarp jų ir reikalavimams atlyginti žalą, atsiradusią dėl netinkamos kokybės produkcijos ([CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalis; redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.). Kasacinio teismo praktikoje nurodyta, kad [CK 1.125 straipsnio](#) 8 dalyje (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatytas ieškinio senaties terminas taikytinas tuo atveju, kai iš pirkimo–pardavimo sutarties subsidariai reiskiami reikalavimai dėl civilinės atsakomybės taikymo bendraisiais pagrindais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-203-469/2019, 29 punktas), o kai pirkėjo teisės ginamos taikant specialiuosius pirkėjo teisių gynimo būdus ([CK 6.334 straipsnis](#)), taikytinas [CK 1.125](#) straipsnio 5 dalyje nustatytas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.)

37. Ginčo šaliai reikalaujant taikyti ieškinio senatį, teismas *ex officio* (pagal pareigas) patikrina, ar taikytinas ieškinio senaties terminas nepraleistas ir ar nėra priežasčių šį terminą atnaujinti. Įstatymo nenustatyta, kad ieškovas privalo pateikti prašymą dėl praleisto termino atnaujinimo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 17 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-385-421/2019](#) 27 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką; 2022 m. kovo 9 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-51-1075/2022](#) 46 punktą).
38. Teismų vertinimu, byloje taikytinas [CK 1.125 straipsnio 8 dalyje](#) (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatytas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas reikalavimams dėl žalos atlyginimo pareikšti, šio termino ieškovė nėra praleidusi.
39. Byloje nustatyta, kad 2019 m. lapkričio 8 d. Palangos Stasio Vainiūno meno mokykla kreipėsi į savivaldybę dėl paaiškėjusių grindų dangos trūkumų. Savivaldybės administracija susisiekt su ieškove, o ši apie paaiškėjusius grindų dangos trūkumus atsakovei pranešė telefonu. Atsakovė nurodė, kad 2019 m. gruodžio 17 d. ji nuvyko į objektą ir apžiūrėjusi grindų dangą nustatė, kad trūkumai atsirado dėl netinkamo jos suklojimo. Atsakovė nurodė pasiūlusi ieškovei parduoti naują grindų dangą už savikainą ir parodyti, kaip šią reikia sukloti. 2020 m. sausio 9 d. komisijos, susidedančios iš statytojų ir rangovų atstovų, aktu nustatyta, kad grindų dangą pakeitė spalvą skirtinguose segmentuose ir tapo skirtingų atspalvių, kampuose bei sujungimo vietose sutrikinėjo. Komisija padarė išvadą, kad būtina pašalinti nustatytus defektus perklojant visą grindų dangą. Nors ieškovė nurodė, kad 2020 m. liepos 10 d. atsakovei buvo išsiųsta pretenzija su reikalavimu pašalinti daikto trūkumus, tačiau teismas nenustatė pretenzijos išsiuntimo fakto, o atsakovė neigia gavusi tokią pretenziją. Ieškovė (pradinė kreditorė) 2020 m. spalio 5 d. kreipėsi į teismą su prašymu išduoti teismo įsakymą, o 2020 m. lapkričio 30 d. pareikšė ieškinį atsakovei dėl skolos priteisimo.
40. Atsižvelgiant į teismų nustatytas faktines aplinkybes ir į nurodytą kasacinio teismo praktiką, sutiktina su kasacinio skundo argumentais, jog ieškovė yra praleidusi sutrumpintą šešių mėnesių ieškinio senaties terminą ([CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punktas](#), redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) reikalavimams dėl daikto kokybės trūkumų pareikšti ([CK 6.334 straipsnis](#)), t. y. ieškovei (pradinei kreditorėi) dar 2019 m. gruodžio mėnesį buvo žinoma, kad atsakovė neigia daikto trūkumų faktą ir nesutinka jų šalinti, todėl, ieškovei į teismą kreipusis tik 2020 m. spalio 5 d., buvo praleistas sutrumpintas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas reikalavimui dėl 1300 Eur kainos, sumokėtos už daiktą (grindų dangą), grąžinimo pareikšti.
41. Minėta, kad, ginčo šaliai reikalaujant taikyti ieškinio senatį, bylą nagrinėję teismas *ex officio* turėjo patikrinti, ar nėra priežasčių praleistą ieškinio senaties terminą atnaujinti. Bylą nagrinėję teismas turėjo patikrinti, ar [CK 1.125 straipsnio 5 dalies 2 punkte](#) (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatytas šešių mėnesių ieškinio senaties terminas buvo praleistas dėl svarbių priežasčių, dėl ko būtų pagrindas praleistą senaties terminą atnaujinti ([CK 1.131 straipsnio 2 dalis](#)). To nepadarė teismas nukrypo nuo suformuotos kasacinio teismo praktikos ieškinio senaties termino atnaujinimo klausimu.
42. Kita ieškovės reikalavimo dalimi (2568,48 Eur) prašoma atlyginti ieškovės nuostolį, viršijantį už pradinę daikto kainą sumokėtą sumą, ir ši reikalavimo dalis, minėta, kvalifikuotina pagal subsidiarų – nuostolių atlyginimo – pirkėjo teisių gynimo būdą, todėl šiam reikalavimui pareikšti nėra praleistas [CK 1.125 straipsnio 8 dalyje](#) (redakcija, galiojusi iki 2022 m. sausio 1 d.) nustatytas sutrumpintas trejų metų ieškinio senaties terminas reikalavimams dėl žalos atlyginimo pareikšti.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

43. Apibendrinant nutartyje pateiktus teisinius argumentus, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju pirmosios ir apeliacinės instancijos teismas padarė materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimus ir nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikos, priėmė teisiskai nepagrįstus sprendimus. Ta aplinkybė, jog teismas netinkamai taikė ieškinio senatį reglamentuojančias teisės normas ir *ex officio* nesprendė dėl praleisto ieškinio senaties termino atnaujinimo, sudarytų pagrindą grąžinti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Vis dėlto, kadangi ginčo objektas (grindų dangą) nėra išlikęs, o daikto trūkumai nebuvo įrodyti (nutarties 23 punktas), bylos grąžinimas nagrinėti iš naujo neatitiktų proceso ekonomiško principo, nes nepakeistų galutinio teisinio rezultato. Atsižvelgiant į tai, yra pagrindas teismų sprendimus panaikinti ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti.
44. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą ([CPK 93 straipsnio 1 dalis](#)). Jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą ([CPK 93 straipsnio 5 dalis](#)).
45. Priėmus naują sprendimą, konstatuotina, kad bylą laimėjo atsakovė, todėl ji įgijo teisę į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsakovė pirmosios instancijos teisme patyrė 2131 Eur bylinėjimosi išlaidų advokato teisei pagalbai apmokėti (už atsiliepimo į ieškinį parengimą, tripliko parengimą, atstovavimą teismo posėdžiuose, prašymo dėl papildomų įrodymų pridėjimo parengimą, prašymo dėl liudytojų apklausos parengimą, advokato kelionės išlaidas). Šios išlaidos neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 „Dėl Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio patvirtinimo“ (toliau – Rekomendacijos) nustatytų maksimalių sumų, todėl priteisiamos atsakovei iš ieškovės. Už apeliacinį skundą atsakovė sumokėjo 116 Eur žyminį mokestį ir apeliacinės instancijos teisme patyrė 726 Eur advokato pagalbos išlaidų. Šios išlaidos taip pat neviršija Rekomendacijose nustatytų maksimalių sumų, todėl jų atlyginimas priteisiamas atsakovei iš ieškovės. Už kasacinį skundą atsakovė sumokėjo 87 Eur žyminį mokestį. Įrodymų pagrindžiančių kitas patirtas bylinėjimosi išlaidas kasaciniame teisme, atsakovė nepateikė, todėl atsakovei iš ieškovės priteisinas 87 Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimas. Susumavus atsakovei atlygintinų bylinėjimosi išlaidų dydį, atsakovei iš ieškovės priteisiamas 3060 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 4 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Klaipėdos apylinkės teismo 2022 m. kovo 21 d. sprendimą ir Klaipėdos apygardos teismo 2022 m. liepos 7 d. nutartį panaikinti ir priimti naują sprendimą – ieškinį atmesti.

Priteisti atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Pajūrio grindys“ (j. a. k. 302841670) iš ieškovės mažosios bendrijos „Vakaro mozaika“ (j. a. k. 304064359) 3060 (trių tūkstančių šešiasdešimties) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Antanas Simniškis

Agnė Tiknūtė